

Шляхи підвищення якості професійної підготовки в умовах сучасного виробництва (методичний супровід)

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та Державної цільової програми розвитку ПТО перед регіональною методичною службою ПТО постає завдання створення системи забезпечення якості професійно-технічної освіти шляхом:

- розроблення сучасних державних стандартів з професій широких кваліфікацій, заснованих на компетенціях;
- створення центрів з впровадження інноваційних технологій на базі провідних професійно-технічних навчальних закладів;
- оновлення навчально-методичного забезпечення.

Суттєві зрушення, що відбуваються в економіці держави в останні роки, вимагають оновлення технологічного процесу виробництва, впровадження нових матеріалів та технологій, заснованих на сучасних досягненнях науки та техніки.

Відповідно до цього набуває нового змісту прогнозування ринку праці, а також збереження під контролем тенденцій щодо потреб у професіях відповідних кваліфікацій та форм організації виробництва.

Модернізація системи ПТО неможлива без сучасної матеріально-технічної бази, яка значною мірою забезпечує якість підготовки кваліфікованих робітників.

Професійно-практична підготовка в змісті навчальних планів з конкретних професій складається з виробничого навчання та виробничої практики і повинна проводитись у навчально-виробничих майстернях, на полігонах, тренажерах, автодромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на підприємстві.

Але сьогодні у переважній більшості професійно-технічних навчальних закладів забезпечення сучасною технікою та обладнанням украй слабке. За останні 20 років, якщо не брати комп'ютеризацію, процес відтворення основних фондів був фактично «заморожений». Обладнання та навчальна техніка на 80 відсотків морально і фізично застаріли.

Враховуючи слабку навчально-матеріальну базу навчальних закладів, гостро стоїть проблема щодо відпрацювання програм виробничого навчання та виробничої практики з професій на вимогу роботодавців.

З метою виявлення проблем в підготовці робітничих кадрів з конкретних професій методичною службою було проведено **анкетування заступників директорів з НВЧ та старших майстрів та учнів випускних груп ПТНЗ.**

Анкетування показало, що:

ВИСНОВКИ: *рівень взаємозв'язків між підприємствами та ПТНЗ в цілому задовільний (75 %), більшість підприємств надають роботу учням на*

практиці за професією, але тільки 71 % з опитаних вказали, що рівень підготовки випускників в цілому задовольняє підприємства. Необхідно покращити практичну підготовку (75 %) та збільшити кількість годин виробничої практики (25 %).

Анкетування учнів випускних груп ПТНЗ показало:

ВИСНОВКИ: *на виробничій практиці роботою за професією забезпечені тільки 81 % учнів (з 719 опитаних). Рівень кваліфікації (64 % учнів) задовольняє підприємства, у 20 % - немає перспективи працевлаштування. Необхідно покращити практичну підготовку (54 %) та збільшити кількість годин виробничої практики (14 %), покращити проведення уроків виробничого навчання.*

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК: Є розбіжність у відповідях старших майстрів, заступників директорів з НВЧ та учнів, де близько 19 % учнів – не забезпечені роботою на виробничій практиці, а рівень кваліфікації тільки 64 % учнів задовольняє підприємства.

Внаслідок проведеного анкетування, постали нові завдання щодо дієвого методичного супроводу профпідготовки в сучасних умовах.

Криворізький міський методичний центр ПТО забезпечує методичний супровід організації професійно-практичної підготовки, зокрема виробничої практики на підприємствах.

Спочатку методистами була проведена організаційна робота з старшими майстрами ПТНЗ, проаналізовано виконання програм професійно-практичної підготовки з професій за змістом по курсах навчання.

Аналіз показав, що більшість тем програм з професій можна відпрацювати тільки в умовах підприємств, наприклад:

1. Електротехнічні професії (електромонтер з ремонту та обслуговування електрообладнання, електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування):

Теми: Технічне обслуговування та ремонт електричних машин, трансформаторів, пускорегулюючої апаратури (96 год.) – 20%;

2. Верстатні професії (токарь, оператор верстатів з ПК):

Теми: Обробка деталей на верстатах з ПК; обробка деталей за 12-14 кв. точності, шліфування (150 год) – 25%;

3. Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування.

Теми: Електричне обладнання підйомних установок шахт, ремонт дробарок тощо – 20%;

4. Кухар:

Теми: механічна кулінарна обробка м'яса (птиці) приготування напівфабрикатів (відсутність сировини) – 15%;

5. Електрогазозварник:

Теми: Автоматичне та напівавтоматичне зварювання, плазмове-дугове різання, наплавлення і зварювання напівавтоматом – 18 %.

Враховуючи це, були внесені корективи в плани міських методичних секцій, сплановані майстер-класи, семінари-практикуми на виробництві.

Після проведеного моніторингу методистами центру разом зі старшими майстрами і майстрами виробничого навчання ПТНЗ було заплановано і здійснено ряд виїздів на підприємства з метою вивчення стану організації та проведення виробничого навчання, виробничої практики, а також можливості виробничих підрозділів підприємств для відпрацювання «вузьких місць» програм практики учнями ПТНЗ з конкретних професій.

Ці виїзди показали, що підприємства-замовники кадрів в цілому задоволені рівнем професійної підготовки учнів ПТНЗ при виході на виробничу практику, але є ще ряд питань, які потрібно вирішувати спільно.

В цьому році вже є позитивний досвід співпраці з підприємствами замовниками-кадрів по відпрацюванню «вузьких» місць програм професійної підготовки на:

- ПАТ «КЗРК» - гірничі професії;
- ПП «Плазис», ПАТ «Центральний ГЗК», МК «Монтаж» - зварювальні професії;
- АТ КОРУМ «КЗГО» - верстатні професії.

Технологічні екскурсії та семінари – практикуми на підприємствах дають можливість вивчати сучасні технології, обладнання, матеріали, технологічну документацію цих виробництв. Так, за підсумками семінару зварювальних професій на МК «Монтаж» були відзняті відео матеріали та створюється навчальний фільм «Сучасне автоматичне зварювальне обладнання порталного типу» для подальшого використання його в навчально-виробничому процесі.

В 2015 році за планом методичної роботи ця робота буде продовжена на підприємствах: ПАТ «Центральний ГЗК», ПАТ «КЗРК», ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг», ПАТ «Криворіжіндустрбуд».

Одним з інструментарієв відпрацювання «вузьких місць» є запровадження **дуальної підготовки з професій**. Позитивною якістю дуального навчання є ще й те, що учні під час виробничої практики працюють на робочих місцях та отримують відповідну заробітну платню. Таким чином, вирішується питання інтеграції навчального закладу та підприємства, оновлення змісту професійно-практичної підготовки з професій.

Так, для ПАТ «Кривбасзалізрудком» підготовку здійснюють три гірничі ліцеї: гірничо-електромеханічний, гірничо-технологічний, гірничо-металургійний. Щорічно вони направляють на комбінат близько 180 випускників прохідників.

ПАТ «Кривбасзалізрудком» згідно з інвестпрограмою придбав сучасні високопродуктивні гірничопрохідницькі комплекси зарубіжних фірм: шведської компанії «Atlas Copco» та фінською «Sandvik». Це вимагає: з одного боку - підвищення кваліфікації інженерного та технічного персоналу комбінату та підготовки кадрів, тому ліцеї розширили перелік гірничих професій і видів підготовки спеціалістів, які будуть працювати на цій техніці; з другого – дає можливість майстрам виробничого навчання профільних ліцеїв пройти стажування на комбінаті по роботі на новому обладнанні.

Впроваджується модель підготовки робітників для високотехнологічних виробництв (АТ КОРУМ «Криворізький завод гірничого обладнання», ЗАТ «Електроград»).

Так, виробниче навчання та виробнича практика учнів **Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування (КЦПОММ)** проходить на дільницях підприємств АТ КОРУМ «Криворізький завод гірничого обладнання», ВАТ «Констар», ТОВ «Криворіжелектромонтаж», та інших.

За сприянням методцентру проводяться міські секції, практикуми верстатних професій на цих підприємствах, з метою відпрацювання учнями прийомів роботи на спеціальних верстатах по обробці крупногабаритних деталей гірничого обладнання. КЦПОММ щорічно направляє на АТ «КЗГО» учнів для проходження виробничого навчання та виробничої практики за професіями: токар-карусельник, токар-розточувальник.

Активізувалася співпраця методцентру з ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг», який згідно договорів забирає на практику та працевлаштовує електромонтерів, електрогазозварників, машиністів крана металургійного виробництва, яких готує КЦПОММ.

В рамках роботи корпоративного Університету «Арселор Міттал Кривий Ріг» працює постійно діючий семінар з питань організації виробничої практики учнів (студентів) на підприємстві для керівників практики ПТНЗ (ВНЗ). Методисти КрММЦ ПТО та керівники ПТНЗ прийняли активну участь в «Тижні знань», який пройшов на комбінаті.

Одним із шляхів відпрацювання «вузьких місць» програм є використання можливостей **навчально-практичного будівельного центру** (на базі КЦППРКБГ).

У **регіональному навчально-практичному будівельному центрі** (на базі КЦППРКБГ) щорічно проходять навчання до 350 осіб, з них близько 185 учнів КЦППРКБГ інша половина – працівники будівельних підприємств за програмами «Декоративне опорядження», «Теплоізоляція фасадів», «Гідроізоляційні роботи», «Облицювальні роботи», «Улаштування підлог».

В рамках роботи міських методичних секцій разом з представниками компанії «Хенкель Баутехнік Україна» на базі центру проводяться як міські, так і **обласні семінари, майстер-класи, конференції тощо.**

Також майстри виробничого навчання мають можливість відпрацьовувати складні теми програм професійної підготовки через постійно діючі міські школи:

- **«Школа професійної майстерності»**, де через проведення майстер - класів, семінарів-тренінгів на базі ПТНЗ міста, тільки в 2014 році майстри виробничого навчання мали змогу засвоїти знання з питань :

- сучасні будівельні матеріали та технології (КЦППРКБГ);

- навички управління гірничими машинами в умовах полігону (КПГМЛ);

- обладнання та сучасні технології в харчовій промисловості (МЦППВ).

- **«Школа впровадження нових виробничих технологій»** працює за галузевим спрямуванням: вивчаються питання застосування новітніх технологій, обладнання, матеріалів на підприємствах міста. Так, на ВАТ «Електроград» майстри виробничого навчання ПТНЗ мали можливість ознайомитися з технологіями та обладнанням при проведенні електромонтажних та зварювальних робіт на випуску

електротехнічного обладнання; а на ПАТ «Криворіжбудіндустрія» - з виробництвом сучасних будівельних оздоблювальних сумішів (марки«КБІ»).

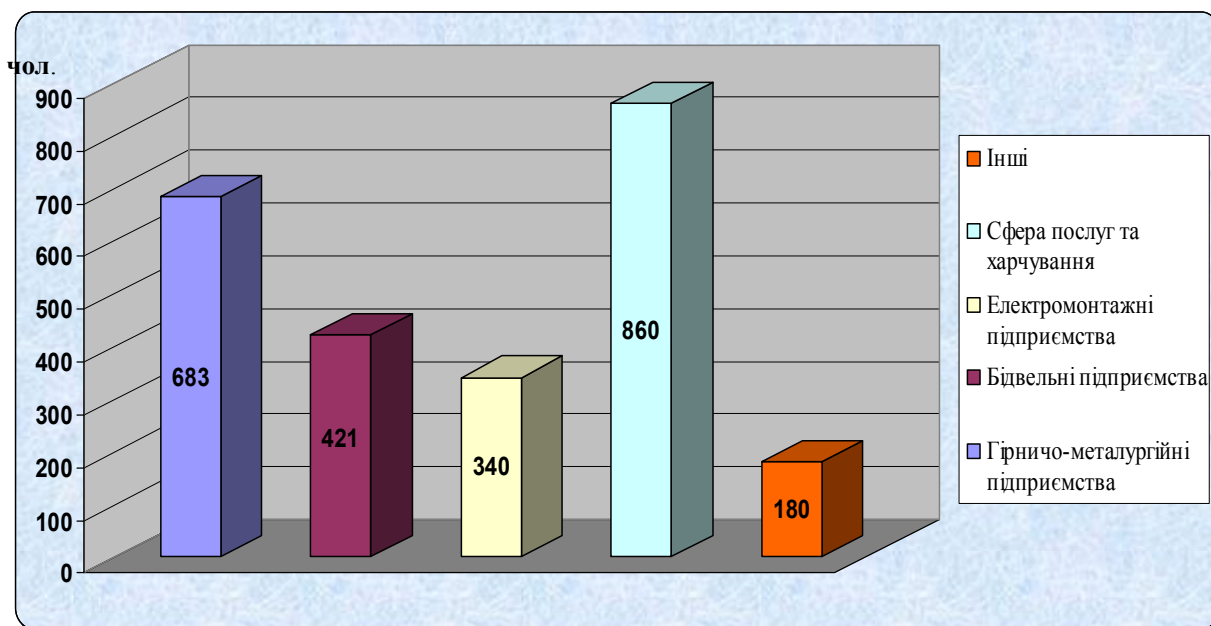
Методцентр надає допомогу педпрацівникам ПТНЗ в їх професійному становленні. Методистами розроблені і надані в ПТНЗ міста методичні рекомендації: заступникам директорів з навчально-виробничої частини та старшим майстрам: «Методичний супровід організації виробничого навчання та виробничої практики в умовах виробництва», Положення «Про організацію виробничої практики на ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг» тощо.

З врахуванням сьогоденної політичної та економічної ситуації в державі та на виконання рішень колегії МОН України від 22.08.2014р., перед методичною службою поставлені завдання:

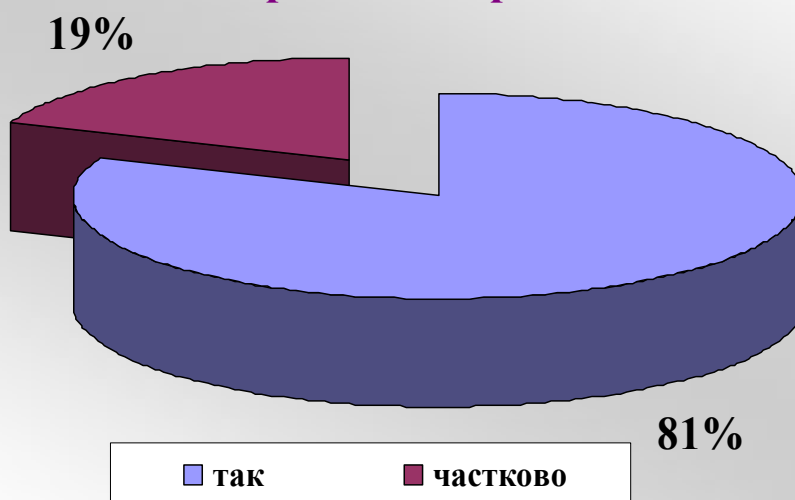
- привести професійну підготовку робітничих кадрів ПТНЗ у відповідність до сучасних вимог держстандартів ПТО, потреб ринку праці та економічних викликів;
- розширити соціальне партнерство з підприємствами-замовниками кадрів, федерацією об'єднань роботодавців області, Центром зайнятості;
- створити банк даних виробничих підрозділів підприємств по відпрацюванню «вузьких місць» навчальних програм з конкретних професій.
- продовжити створення навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням для вивчення нових виробничих технологій та обладнання, забезпечити стажування майстрів виробничого навчання;
- спланувати проведення виробничого навчання та виробничої практики в умовах підприємства, а у випадку часткового припинення роботи підприємств укласти додаткові угоди з виробництвами, на яких є можливість відпрацювання програм практики з врахуванням графіків переміщення по об'єктам.

Аналітичні матеріали
до виступу Гришук Т.С., методиста КрММЦ ПТО,
на засіданні обласної навчально-методичної ради 23 грудня 2014 р.
з теми «Шляхи підвищення якості професійної підготовки через відпрацювання
«вузьких місць» програм в умовах сучасного виробництва (методичний
супровід)»

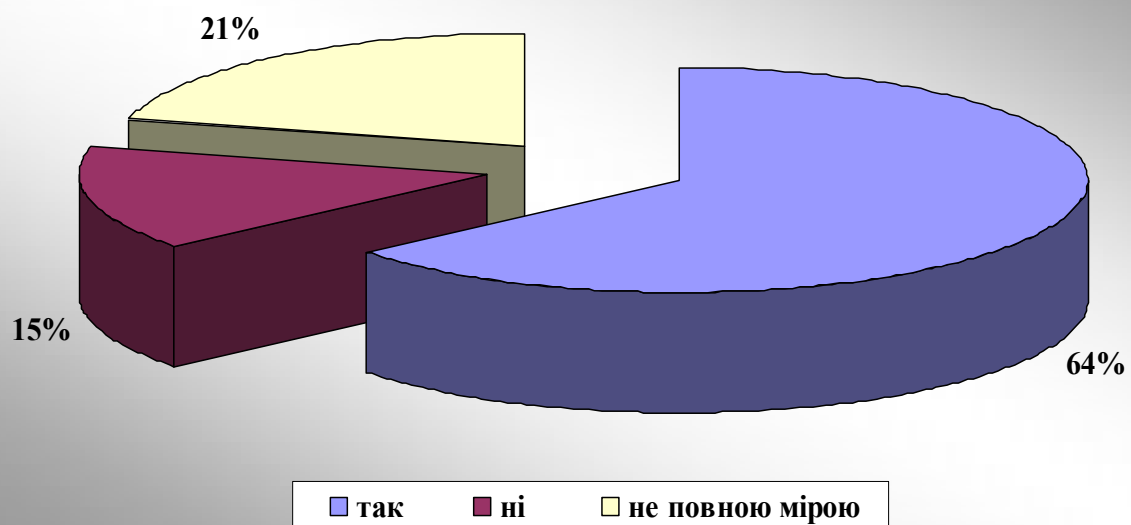
**Моніторинг надання робочих місць підприємствами для проходження
виробничого навчання та виробничої практики
учнями ПТНЗ м. Кривого Рогу
станом на 1 листопада 2014 р.**

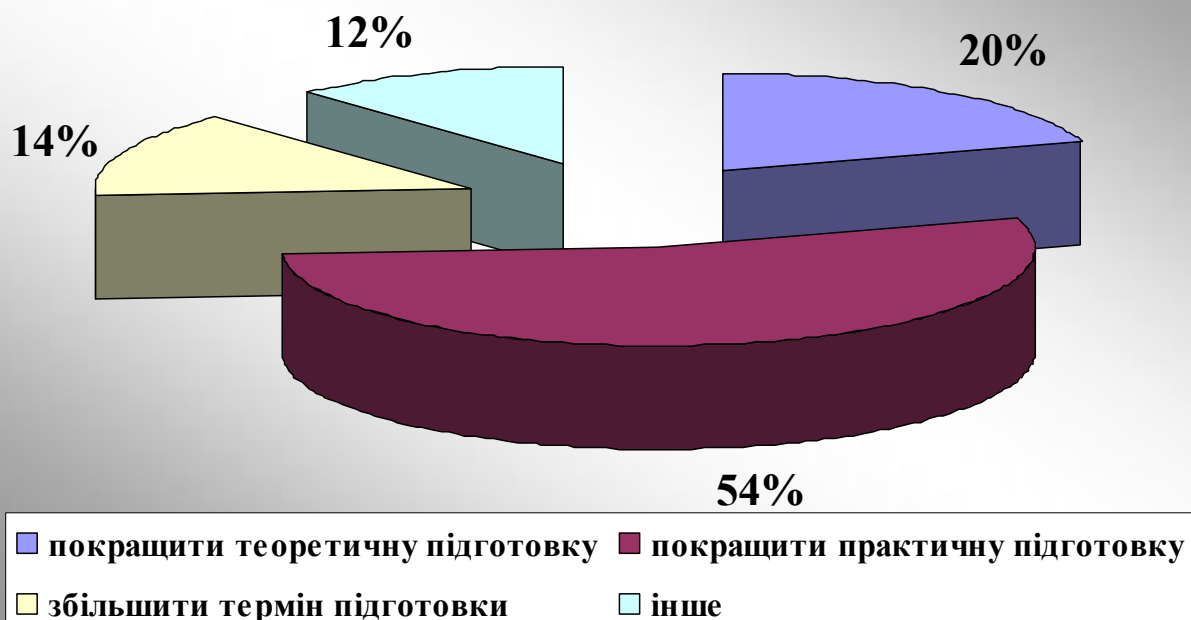
**Забезпечення учнів роботою за професією
на виробничій практиці**

Рівень кваліфікації випускника та вимоги підприємства

Що треба змінити для покращення підготовки з професії?

Підсумки анкетування
заступників директорів з НВЧ та старших майстрів ПТНЗ

1. **Опитано – 24 чол:**
 - 14 чол. заступників директорів з НВЧ;
 - 10 чол. старших майстрів.
2. **Підприємства, з якими Ви укладаєте угоди на підготовку кадрів:**
 - 2.1. кількість – **близько 146**
 - 2.2. з них постійні замовники кадрів (кількість, назва) – **близько 25**, серед яких: ПАТ «КЗРК», ПАТ «ЦГЗК», ПАТ «ПівГЗК», ПАТ «Криворіжіндустрбуд», ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг», АТ «КЗГО», ТОВ «Промремонт», ПАТ «ЄВРАЗ Суха Балка», ПАТ «Електромашипромсервіс», мережа супермаркетів «ВАРУС» та ін.
3. **Який, на Вашу думку, рівень взаємозв'язків між підприємствами та Вашим закладом**
 - низький -
 - задовільний – **18 чол. (75 %)**
 - високий – **6 чол. (25 %)**
4. **Чи надають підприємства роботу учням на практиці за професією?**
 - так – **24 чол. (100 %)**
 - ні -
 - інше -
5. **Що робиться на підприємствах для адаптації учнів (випускників) на робочих місцях:**
 - 5.1. закріплення наставників – **24 чол. (100 %)**
 - 5.2. виробнича практика з оплатою - **близько 24 %**
 - 5.3. робота на новому обладнанні – **8 чол. (33 %)**
 - 5.4. перспектива працевлаштування – **14 чол. (58 %)**
 - 5.5. інше -
6. **Чи задовольняє підприємства рівень підготовки випускників?**
 - так – **17 чол. (71 %)**
 - ні -
 - відповідає не повною мірою – **7 чол. (29 %)**
7. **Проблемні питання у стосунках з підприємствами-замовниками кадрів:**

оплата практики, видача спецодягу, проїзд до місця практики, офіційне працевлаштування
8. **Що, на Вашу думку, треба змінити для покращення підготовки з професії?**
 - покращити теоретичну підготовку -
 - покращити практичну підготовку – **18 чол. (75 %)**
 - збільшити термін підготовки -
 - інше – **6 чол. (25 %)**: збільшити кількість годин виробничої практики, отримання підвищеного розряду, поповнення навчально-матеріальної бази, придбання сучасного обладнання для майстерень.

**Підсумки анкетування
учнів випускних груп ПТНЗ міста**

1. **Опитано учні випускних груп 14 ПТНЗ – 719 чол.**
2. **Ваш вік: 17-21 рік**

3. Професії – 19

4. Назвіть підприємство, де Ви проходите виробничу практику – близько 37 підприємств, серед яких: ПАТ «КЗРК», ПАТ «ЦГЗК», ПАТ «ПівГЗК», ПАТ «Криворіжіндустрбуд», ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг», АТ «КЗГО», ТОВ «Промремонт», ПАТ «ЄВРАЗ Суха Балка», ПАТ «Електромашипромсервіс», мережа супермаркетів «ВАРУС», КП «Швидкісний трамвай», АТ «Ощадбанк».

5. Чи забезпечені Ви на виробничій практиці роботою за професією?

так – 581 чол. (81 %)

ні –

частково – 138 чол. (19 %)

6. Чи задовольняє Ваш рівень кваліфікації підприємство, де Ви проходите практику?

так – 460 чол. (64 %)

ні – 108 чол. (15 %)

не повною мірою – 151 чол. (21 %)

7. Чи є у Вас перспектива працевлаштування?

так – 575 чол. (80 %)

ні – 108 чол. (15 %)

не знаю – 36 чол. (5 %)

8. Що, на Вашу думку, треба змінити для покращення підготовки з професії?

покращити теоретичну підготовку – 143 чол. (20 %)

покращити практичну підготовку – 385 чол. (54 %)

збільшити термін підготовки – 104 чол. (14 %)

інше – 87 чол. (12 %): покращити проведення уроків виробничого навчання, придбати матеріали та обладнання для їх проведення.

РІШЕННЯ
навчально-методичної ради професійно-технічної освіти НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області
23.12.2014 рік

Методична рада заслухавши інформацію методиста КрММЦ ПТО Гришук Т.С. з теми: **«Шляхи підвищення якості професійної підготовки в умовах сучасного виробництва» (методичний супровід)** визначає, що:

Криворізький міський методичний центр ПТО створює умови до методичного супроводу організації професійно-практичної підготовки, зокрема виробничої практики на підприємствах. Методистами Центру здійснена організаційна робота з старшими майстрами ПТНЗ, проаналізовано виконання програм професійно-практичної підготовки з професій за змістом по курсах навчання.

Аналіз свідчить, що окремі теми програм з професій можна відпрацювати тільки в умовах підприємств.

Криворізьким міським методичним центром ПТО здійснено ряд виїздів на підприємства з метою вивчення стану організації та проведення виробничого навчання, виробничої практики, а також можливості виробничих підрозділів підприємств для відпрацювання «вузьких місць» програм практики учнями ПТНЗ з професій.

Позитивний досвід співпраці з підприємствами-замовниками кадрів з відпрацювання «вузьких місць» програм (ПП «Плазис», ПАТ «Центральний ГЗК» - зварювальні професії, ПАТ «КЗРК» - гірничі професії, АТ «КЗГО» - верстатні).

Однією із форм вирішення проблеми є семінари-практикуми на виробництві, вивчаються питання застосування новітніх галузевих технологій, обладнання та матеріалів; працює «Школа професійної майстерності».

УХВАЛИЛИ:

1. Прийняти до уваги інформацію методиста Криворізького міського методичного центру професійно-технічної освіти Гришук Т.С.
2. Враховуючи складність реалізації вимог окремих тем виробничого навчання в майстернях доручити Криворізькому міському методичному центру професійно-технічної освіти продовжити моніторинг діяльності ПТНЗ з цього напрямку роботи та доповісти на засіданні НМР у жовтні місяці 2015 року.